

Το δικαίωμα αναφοράς

Από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης του Μάαστριχτ, όλοι οι πολίτες της ΕΕ έχουν το δικαίωμα να υποβάλλουν αναφορές στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με τη μορφή καταγγελίας ή αιτήματος, για θέματα που εμπίπτουν στο πεδίο αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι αναφορές εξετάζονται από την Επιτροπή Αναφορών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η οποία αποφαινεται σχετικά με το παραδεκτό τους και αναλαμβάνει την εξέτασή τους.

Νομική βάση

Άρθρα 20, 24 και 227 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), άρθρο 44 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στόχοι

Το δικαίωμα αναφοράς θεσπίστηκε για να παράσχει στους πολίτες και τους κατοίκους της Ευρωπαϊκής Ένωσης έναν απλό τρόπο επικοινωνίας με τα θεσμικά όργανα της ΕΕ σε σχέση με καταγγελίες ή αιτήματα για ανάληψη δράσης.

Επιτεύγματα

A. Επιλεξιμότητα και απαιτήσεις (άρθρο 227 ΣΛΕΕ)

Οι πολίτες της ΕΕ, καθώς και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατοικεί ή έχει την καταστατική του έδρα σε κράτος μέλος, δικαιούνται να υποβάλλουν, ατομικά ή ομαδικά, αναφορές στο Κοινοβούλιο.

Προκειμένου να είναι παραδεκτές, οι αναφορές πρέπει να έχουν ως αντικείμενο θέματα που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να αφορούν άμεσα τους αναφέροντες. Αυτή η τελευταία προϋπόθεση έχει ευρύτατα περιθώρια ερμηνείας.

B. Διαδικασία εξέτασης

Η διαδικασία εξέτασης των αναφορών καθορίζεται στα άρθρα 215 έως 218 του Κανονισμού του Κοινοβουλίου, και από το Παράρτημα V (XX) αυτού, που παρέχουν σχετική αρμοδιότητα σε κοινοβουλευτική επιτροπή, την Επιτροπή Αναφορών.

1. Παραδεκτό ως προς τον τύπο

Οι αναφορές πρέπει να περιέχουν το όνομα, την ιθαγένεια και τη διεύθυνση καθενός από τους αναφέροντες και πρέπει να συντάσσονται σε μία από τις επίσημες γλώσσες

της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μπορούν να υποβάλλονται είτε ηλεκτρονικά μέσω της διαδικτυακής πύλης αναφορών ΕΚ είτε ταχυδρομικά.

2. Παραδεκτό ως προς την ουσία

Οι αναφορές που πληρούν αυτές τις τυπικές προϋποθέσεις παραπέμπονται στην Επιτροπή Αναφορών, η οποία πρέπει πρώτα να αποφασίσει εάν είναι παραδεκτές. Για τον σκοπό αυτό, εξετάζει αν το θέμα εμπίπτει στους τομείς δραστηριότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όταν αυτό δεν συμβαίνει, η αναφορά χαρακτηρίζεται μη παραδεκτή. Η απόφαση για το μη παραδεκτό, μαζί με την αιτιολόγησή της, κοινοποιείται στον αναφέροντα. Στους αναφέροντες γίνεται συχνά η σύσταση να απευθυνθούν σε κάποια άλλη εθνική, ευρωπαϊκή ή διεθνή αρχή. Οι κύριες αιτίες για τις οποίες οι αιτήσεις χαρακτηρίζονται μη παραδεκτές είναι ότι οι αναφέροντες συγχέουν τις αρμοδιότητες, τις ευθύνες και τις δυνατότητες για ανάληψη δράσης και αποκατάσταση της ΕΕ με εκείνες των κρατών μελών και άλλων διεθνών οργανισμών και φορέων (όπως ο ΟΗΕ και το Συμβούλιο της Ευρώπης), μεταξύ άλλων και σε σχέση με τη δυνατότητα εφαρμογής του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.

3. Εξέταση των αναφορών

Ανάλογα με τις περιστάσεις, η Επιτροπή Αναφορών δύναται να προβεί σε μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες ενέργειες:

- να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διεξαγάγει προκαταρκτική έρευνα σε σχέση με μια αναφορά και να δώσει πληροφορίες για τη συμμόρφωση προς τη σχετική νομοθεσία της ΕΕ·
- να παραπέμψει την αναφορά σε άλλες επιτροπές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου προς ενημέρωση ή για περαιτέρω ενέργειες (μια επιτροπή μπορεί, για παράδειγμα, να λάβει υπόψη μια αναφορά στις νομοθετικές της δραστηριότητες)·
- εάν η αναφορά σχετίζεται με ειδική περίπτωση που απαιτεί ατομική εξέταση, η Επιτροπή Αναφορών μπορεί να επικοινωνήσει με τα αρμόδια όργανα ή τις αρμόδιες αρχές ή να παρέμβει μέσω της μόνιμης αντιπροσωπείας του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους για επίλυση του θέματος·
- να λάβει κάθε άλλο μέτρο που κρίνεται κατάλληλο για την αντιμετώπιση ενός ζητήματος ή για να δοθεί κατάλληλη απάντηση στην αναφορά.

Η Επιτροπή Αναφορών αποφασίζει επίσης εάν θα εγγράψει αναφορές στην ημερήσια διάταξη των συνεδριάσεων της επιτροπής. Στην περίπτωση αυτή, καλούνται ο αναφέρων, η Επιτροπή και εκπρόσωποι των κρατών μελών. Κατά τη συνεδρίαση, ο/η αναφέρων/ουσα παρουσιάζει την αναφορά του/της, η Επιτροπή εκθέτει την άποψή της προφορικά και σχολιάζει τη γραπτή της απάντηση στα θέματα που εγείρει η αναφορά και οι εκπρόσωποι των οικείων κρατών μελών μπορούν να κληθούν να λάβουν τον λόγο. Τα μέλη της Επιτροπής Αναφορών έχουν στη συνέχεια την ευκαιρία να ανταλλάξουν απόψεις επί θεμάτων που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της συζήτησης και να προτείνουν περαιτέρω μέτρα που πρέπει να ληφθούν.

Σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, η επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να διοργανώσει ακρόαση ή εργαστήριο, να πραγματοποιήσει διερευνητική επίσκεψη στην εμπλεκόμενη χώρα ή περιφέρεια και να εγκρίνει έκθεση αποστολής με τις παρατηρήσεις και τις

συστάσεις της ή να καταρτίσει και να υποβάλει πλήρη έκθεση προς ψήφιση από το Κοινοβούλιο σε συνεδρίαση της ολομέλειας. Μπορεί επίσης να αποφασίσει να υποβάλει προφορικές ερωτήσεις στην Επιτροπή και/ή στο Συμβούλιο και να διεξαγάγει συζήτηση στην ολομέλεια.

Εάν μια αναφορά θίγει θέμα γενικού ενδιαφέροντος που αποκαλύπτει εσφαλμένη μεταφορά ή εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ, μπορεί να οδηγήσει την Επιτροπή στην ανάληψη δράσης σε σχέση με το εν λόγω κράτος μέλος, μεταξύ άλλων μέσω διαδικασιών επί παραβάσει.

4. Περάτωση

Μια αναφορά μπορεί να περατωθεί από την επιτροπή σε διάφορα στάδια της διαδικασίας, όπως για παράδειγμα αφότου έχει ληφθεί απόφαση σχετικά με το παραδεκτό της αναφοράς από την επιτροπή, μετά από συζήτηση σε συνεδρίαση της επιτροπής, όταν δεν μπορεί να ληφθεί κάποιο περαιτέρω μέτρο σχετικά με την αναφορά, όταν η αναφορά αποσύρεται από τον αναφέροντα ή όταν ο αναφέρων δεν απαντά εντός δεδομένης προθεσμίας.

5. Διαφάνεια

Οι αναφορές που υποβάλλονται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καθίστανται δημόσια έγγραφα. Περιλήψεις των αναφορών σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ αναρτώνται, μαζί με άλλα σχετικά έγγραφα, στη διαδικτυακή πύλη αναφορών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αφού η Επιτροπή Αναφορών λάβει απόφαση σχετικά με το παραδεκτό των αναφορών.

Ο/Η αναφέρων/ουσα ενημερώνεται γραπτώς για όλες τις αποφάσεις της επιτροπής σε σχέση με την αναφορά του/της και για τους λόγους που οδήγησαν στις αποφάσεις αυτές, και λαμβάνει τις σχετικές πληροφορίες και την τεκμηρίωση, όπου κρίνεται απαραίτητο, μόλις είναι διαθέσιμες οι αποφάσεις.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Σύμφωνα με τις Συνθήκες, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι ο αποδέκτης των αναφορών των πολιτών και έχει, ως εκ τούτου, την ευθύνη να διασφαλίζει ότι οι ανησυχίες των πολιτών που εκφράζονται στις εν λόγω αναφορές λαμβάνονται πλήρως υπόψη στην ΕΕ. Για να γίνεται αυτό με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, το Κοινοβούλιο έχει αναθέσει σε μια ειδική επιτροπή, την Επιτροπή Αναφορών, το καθήκον εξέτασης των αναφορών και συντονισμού των ενεργειών του θεσμικού οργάνου σε σχέση με την παρακολούθηση των αναφορών. Όπως επισημάνθηκε στις ετήσιες εκθέσεις του σχετικά με τις εργασίες της επιτροπής κατά το προηγούμενο έτος^[1], το Κοινοβούλιο πάντα θεωρούσε τις αιτήσεις βασικό στοιχείο της συμμετοχικής δημοκρατίας. Έχει υπογραμμίσει επίσης τη σημασία τους όσον αφορά περιπτώσεις εσφαλμένης μεταφοράς και εφαρμογής του δικαίου της ΕΕ από τα κράτη μέλη. Είναι γεγονός ότι ορισμένες αναφορές έχουν οδηγήσει στην ανάληψη νομοθετικής

[1]Οι ετήσιες εκθέσεις σχετικά με τις εργασίες της Επιτροπής Αναφορών περιλαμβάνουν πληροφορίες για τον αριθμό των αναφορών που λαμβάνονται, τον μορφότυπό τους, την κατάσταση, το αποτέλεσμα, τη χώρα, τη γλώσσα, την ιθαγένεια και το θέμα· τη Διαδικτυακή Πύλη· τις σχέσεις με την Επιτροπή, το Συμβούλιο και τον Διαμεσολαβητή· διερευνητικές επισκέψεις, δημόσιες ακροάσεις, μελέτες που ανατέθηκαν και περαιτέρω βασικά ζητήματα.

ή πολιτικής δράσης, σε υποθέσεις EU Pilot, προδικαστικές αποφάσεις ή διαδικασίες επί παραβάσει. Η Επιτροπή Αναφορών είναι ιδιαίτερα ενεργή στους τομείς των θεμελιωδών δικαιωμάτων (αναπηρίες, δικαιώματα των παιδιών, διακρίσεις, μειονότητες, δικαιοσύνη, ελεύθερη κυκλοφορία, δικαιώματα ψήφου, Brexit), του περιβάλλοντος και της καλής διαβίωσης των ζώων, της εσωτερικής αγοράς, των εργασιακών δικαιωμάτων, της μετανάστευσης, των εμπορικών συμφωνιών και της δημόσιας υγείας. Οι διερευνητικές επισκέψεις, οι δημόσιες ακροάσεις, η ανάθεση μελετών, η δημιουργία, το 2016, ενός Δικτύου Αναφορών για τη διασφάλιση καλύτερης συνεργασίας μεταξύ επιτροπών που εξετάζουν αναφορές, και η συνεργασία και ο διάλογος με εθνικά κοινοβούλια και αρχές, καθώς και με άλλα θεσμικά όργανα της ΕΕ (ιδίως με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τον Ευρωπαϊκό Διαμεσολαβητή), θεωρούνται μέσα για τη διασφάλιση της αντιμετώπισης και της επίλυσης των θεμάτων που θίγουν οι πολίτες στις αναφορές. Το 2014, το Κοινοβούλιο δρομολόγησε επίσης τη Διαδικτυακή Πύλη Αναφορών, η οποία έδωσε τη δυνατότητα ενίσχυσης και βελτίωσης της δημοσιότητας και της διαφάνειας των αναφορών, καθώς και αλληλεπίδρασης με τους πολίτες της ΕΕ και συμμετοχής αυτών σε θέματα της ΕΕ^[2].

Ottavio Marzocchi
05/2019

[2]<https://petiport.secure.europarl.europa.eu/petitions/el/home>

